

RŮST, ČI NERŮST – ARGUMENTACE

Třída porozumí pozicím zeleného růstu a nerůstu a argumentují proti druhému stanovisku.

Cíle programu: Účastníci*e porozumí rozdílu mezi zeleným růstem a nerůstem. Účastníci*e argumentují pro a proti zelenému růstu a nerůstu.

Třída: 8. ročník, tercie+

Časová dotace: 45–90 minut (při použití metody řízené debaty)

Přílohy: vytištěné informační listy

- argumenty pro zelený růst – rozstříhejte jednotlivé argumenty
- argumenty pro nerůst – rozstříhejte jednotlivé argumenty
- Popis metody řízené debaty

Fáze spirály Futuropolis: Kritické bádání

Metodická poznámka: Zařazení programu předpokládá, že třída už otevřela otázky ne/růstu či klimatu. Předpokládáme tedy, že už má k tématu vztah na základě předchozí práce. Pokud ne, je možné vztah vytvořit použitím vhodné evokace.

Postup

- Rozdělte studující do menších skupin po šesti. Následně se studenti a studentky rozdělí na trojice a rozhodnou se nebo losem zvolí, která z nich bude představovat příznivce zeleného růstu nebo nerůstu. Každá trojice dostane na papíře vytištěné argumenty jen pro svůj myšlenkový proud. Každý člověk studuje jednu část rozstříhaných argumentů. Trojice, která studuje různé argumenty stejného názorového proudu, se podpoří v porozumění textu. Texty mohou být pro studující náročné, nabídněte dovysvětlení věcí, kterým někdo neporozumí.
- Jakmile studentstvo dobře porozumí svému stanovisku, skupiny se pustí do argumentace s druhým názorovým proudem – tedy např. tři studující reprezentující nerůst argumentují proti třem studujícím, kteří*ré představují zelený růst. Chcete-li zároveň podpořit kultivaci procesu debaty, můžete použít metodu řízené debaty (Metoda je popsána v příloze níže).
- Poté, co má studentstvo tuto argumentaci vyzkoušenou, požádejte jednoho (nebo dva) dobrovolníky*ce z každého názorového proudu z celé třídy, aby svoji argumentaci vyzkoušeli*y před zbytkem třídy. Studující budou mít tak možnost vyslechnout si i další argumenty, které v jejich skupině třeba nemusely zaznít, a sjednotí svůj informační základ, což bude důležité pro následující aktivitu, kde sami*y prezentují vlastní názor a dokáží ho obhájit. Opět můžete použít metodu řízené debaty nebo formu moderované televizní debaty s dvěma odborníky, studující mohou tak nacvičovat schopnost argumentace.

Reflexe

Reflexi nad třemi otázkami můžete vést ve společné diskuzi nebo písemně. Je možné obě varianty kombinovat, aby každá osoba měla prostor se písemně nebo v rozhovoru ve dvojici zamyslet a pak nad psaným vést diskuzi.

- *Jaké to pro vás bylo argumentovat pro jednu či druhou stranu?*
- *Co vám přišlo v argumentaci důležité, co působilo přesvědčivě?*
- *Co nového jste se dozvěděli* y o daném tématu?*

Méně náročná varianta postupu

Využijte metody skládkového učení.

Podle šesti textů s argumenty pro růst a nerůst vzniknou expertní skupiny, které nastudují svůj text a vyberou hlavní argumenty.

Poté se setkají v trojicích v tzv. domovské skupině zástupci a zástupkyně ze tří oblastí stejného názorového proudu – nerovnosti a chudoba, spokojenost se životem, životní prostředí a klimatická změna. Každá osoba představí ostatním hlavní argumenty svého materiálu. Jestli ještě skupině zůstává čas, můžou si přečíst i texty s už předvyprávěnými argumenty.

Poznámka: Když studenti a studentky převypráví hlavní argumenty ostatním v malé skupině, pojmenovávají a formulují to důležité – vede to k cíli více, než když si to jen každá osoba přečte, protože pak nejsou účastníci a účastnice nuceni hlavní argumenty formulovat.

- Následně společně zaznamenejte na tabuli či flipchart, co tvrdí a o co se opírají oba názorové proudy ve třech tématech. Začněte zeleným růstem a u každé kategorie na to pak reaguje nerůst.
- chudoba a nerovnost
- dopad na životní prostředí a klimatická změna
- spokojenost se životem
- Uzavřete reflexí uvedenou v první variantě postupu.

Přílohy

Příloha 1: argumenty pro zelený růst – rozstříhejte jednotlivé argumenty

Hospodářský růst zvyšuje kvalitu života a spokojenost lidí

Hrubý domácí produkt (HDP) odráží hodnotu veškerého zboží a služeb, vyrobených za rok v rámci státních hranic hospodářství jako výsledek placené práce. Nárůstu HDP (vyjádřeného v procentech) říkáme hospodářský růst. V případě, že počet obyvatel dané země narůstá, právě hospodářský růst umožňuje, aby se kvalita života lidem nesnižovala.

Cílem ekonomiky je uspokojit lidské potřeby a umožnit vysokou kvalitu života. To je možné pouze v případě, že ekonomika neustále roste. Hospodářský růst nám zabezpečuje, že ekonomika dané země se zvětšuje. To znamená více práce a posléze nižší nezaměstnanost, vyšší státní příjmy z daní, které vedou ke kvalitnějším službám poskytovaným státem (vzdělávání, zdravotnictví), a vyšší spotřebu, která stimuluje další investice, a tak zabezpečuje další růst.

Zatímco občan či občanka v roce 1960 musel* a pracovat průměrně 350 hodin, aby si vydělal* a dost peněz na koupi televize, dnes je potřeba pouze asi 30 hodin. Zvyšování materiálního zabezpečení bylo doprovázeno vyšší úrovní

spokojenosti se životem. Četné studie ukazují, že bohatší lidé jsou šťastnější, než ti chudší. Například v Evropě se 90 % nejbohatší čtvrtiny populace popisuje jako „velmi nebo docela šťastná“. Obyvatelé a obyvatelky bohatých zemí také bývají šťastnější než ti* y chudší. Z toho vyplývá, že hospodářský růst je předpokladem ke zlepšení kvality života a spokojenosti s ní.

Navíc růst je to, co dělá firmy a hospodářství soutěživé v globalizovaném světě, je doprovázen inovací a pokrokem. Kdyby Česká republika nerostla, mnoho sektorů by zkolabovalo a tisíce lidí by přišly o práci. Ve smršťující se ekonomice by stoupala chudoba a rozdíly mezi bohatými a chudými by se zvětšovaly.

Příloha 2: argumenty pro nerůst – rozstříhejte jednotlivé argumenty

Hospodářský růst je jenom jeden z faktorů, který ovlivňuje kvalitu života a spokojenost lidí.

Řadou studií bylo zjištěno, že mít více neznamena vždy vést lepší život. Spokojenost lidí nezávisí pouze na příjmu, ale také na dalších faktorech, jako je zdraví, zaměstnání, bezpečnost, zdravé prostředí a kvalitní sociální vztahy.

Ačkoliv do jisté míry existuje přímá úměra mezi hmotným bohatstvím a lidskou pohodou, tato přímá úměra nepokračuje donekonečna. Nad roční příjem ve výši 13 900 EUR (cca 29 000 Kč měsíčně) se spokojenost se životem, pokud příjmy ještě rostou, nijak výrazně nezvyšuje. Jinými slovy, pokud vyděláváte méně než 29 000 Kč měsíčně, nemůžete si dovolit řadu věcí, které usnadní život. Nad tímto prahem si můžete dovolit více věcí, ale to nemusí nutně vést ke zvýšení spokojenosti. Například v Německu se za posledních 30 let HDP čtyřnásobně zvýšil, zatímco úroveň spokojenosti s životem zůstala stejná.

To, že vysoká spokojenost se životem nemusí být přímo důsledkem vysokého HDP dokazuje Kostarika, kde vysoká spokojenost se životem je srovnatelná s USA, i když HDP na hlavu je \$11,000, což je jen pětina ve srovnání s USA. To naznačuje, že mnoho činností, které zvyšují HDP nepřispívá ke kvalitě života, je to jen jakýsi růst pro růst.

Pro vyšší kvalitu života je otázka distribuce příjmů důležitější než otázka hospodářského růstu. Studie ukázaly, že existuje úzké spojení mezi životní spokojeností a rovností. V nerovných společnostech je každý - včetně těch bohatých - méně šťastný než v zemích, kde je rozdíl mezi nejchudšími a nejbohatšími lidmi menší. K tomu lze přispět např. progresivním zdaněním, při němž lidé, kteří vydělávají více platí větší daně.

Příloha 3: Metoda řízené debaty

Formát řízené debaty je vzdělávací aktivita, která učí kriticky myslet, dobře formulovat argumenty a dodržovat pravidla diskuze. Skupina se rozdělí na dva týmy s úkolem hájit určité stanovisko. Na tuto obhajobu mají týmy možnost připravit se a zformulovat své argumenty. Po vymezeném čase si mohou vyměnit role a zastávat opačný názor, což pomáhá nahlédnout problém z obou protichůdných stran.

Řízená debata pomáhá:

- podívat se na problém oboustranně

- přehledně strukturovat argumenty a opírat je o důkazy
- argumenty nejen vymyslet, ale i jasně a přesvědčivě prezentovat
- pozorně naslouchat myšlenkám soupeře a ověřovat porozumění
- parafrázovat
- respektovat opačný názor

Popis metody

Každá osoba jednotlivě či ve dvojici má před zahájením debaty čas zmapovat obě strany problému. Zúčastnění*é se pak rozdělí na dvě poloviny (losem nebo podle vlastní volby), přičemž každá bude zastávat protichůdný názor. Týmy dostanou čas vyjasnit si na základě podkladů z vlastní přípravy argumenty pro svoje stanovisko na řízenou debatu.

Pravidla řízené debaty pro výše uvedenou aktivitu jsou následující:

- Vybraná osoba z prvního týmu přednese první argument (např. *A říká: Myslíme si, že pro řešení trestu mladistvých by měl být zaveden restorativní přístup, protože mladý pachatel může dojít k uvědomění, co udělal, a sám iniciovat nápravu.*).
- Vybraná osoba z druhého týmu reaguje tak, že ověří porozumění – dá protilehlé straně na vědomí, že porozuměla naposledy vyřčenému stanovisku. To znamená, že neurážlivým způsobem parafrázuje, co slyšela naposledy z úst „protivníka“ (např. *B ověřuje: Říkáte, že když nejde mladý člověk do vězení, tak má možnost projít procesem řešení a nápravy.*).
- B si nechá porozumění ověřit či opravit (např. *A potvrzuje: Ano, souhlasím.*).
- Následně pak B řekne svůj argument (např.: *Když není trestní právo okamžitě provedeno, mladistvá osoba může čin zopakovat, což není bezpečné pro její okolí.*).
- Postup se opakuje, dokud nedostanou slovo všichni lidé ve skupině – mluvčí v týmu se postupně střídají, každý může opakovaně mluvit až ve chvíli, kdy promluví všichni lidé.
- V průběhu debaty lze zařadit možnost, aby si každý tým vzal minutový time out.

Stanoviska týmů se mohou po určité době vyměnit. Uvažování o různých pohledech na problematiku nutí utvářet si k nim vlastní postoj, založený na argumentech a ověřených informacích. Výměnu je možné provést ještě před samotným začátkem debaty – hned poté, co proběhne příprava na původní stanovisko.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

